

**АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ
СУМСЬКЕ ОБЛАСНЕ ТЕРИТОРІАЛЬНЕ ВІДДІЛЕННЯ**

**РІШЕННЯ
АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ**

15 липня 2016 року № 24

м. Суми

Справа 02-06/07-2015

**Про порушення законодавства
про захист економічної конкуренції
та накладення штрафу**

Адміністративна колегія Сумського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України, розглянувши подання 2-ВДР від 15.04.2016 № 52 про попередні висновки у справі № 02-06/07-2015 та матеріали справи,

ВСТАНОВИЛА:

За результатами розгляду (за дорученням Антимонопольного комітету України (далі – АМКУ) від 24.11.2014 №8-01/9537) заяви від 19.05.2014 № 91 товариства з обмеженою відповідальністю «Телерадіокомпанія «Глухів» (далі – ТОВ «ТРК «Глухів») – оператора телекомунікаційних послуг (м. Глухів) та заяви від 08.12.2014 (вх. №01-27/4534 від 09.12.2014) фізичної особи – підприємця Падюкова В.Б. (далі – ФОП Падюков В.Б.) – оператора телекомунікаційних послуг щодо неправомірності дій публічного акціонерного товариства «Сумиобленерго» (м. Суми, вул. Д. Коротченка, 7, ідентифікаційний код – 23293513, далі - ПАТ «Сумиобленерго», Товариство), які полягають у підвищенні розміру плати за послуги з використання опор (сумісного підвішування телекомунікаційних мереж), з метою встановлення наявності чи відсутності в зазначених діях ПАТ «Сумиобленерго» порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого пунктом 2 статті 50, частиною першою та пунктом 1 частини другої статті 13 Закону України „Про захист економічної конкуренції”, у вигляді зловживання монополієм становищем на ринку сумісного підвісу телекомунікаційних мереж на опорах Товариства у межах території Сумської області, на якій розташовані діючі місцеві (локальні) електричні мережі ПАТ «Сумиобленерго», в частині встановлення таких цін реалізації товару, які не можливо було б встановити за умов існування значної конкуренції на ринку, розпорядженням адміністративної колегії Сумського обласного територіального відділення АМКУ від 05.03.2015 №16 розпочато розгляд справи №02-06/07-2015.

У ході збору і аналізу доказів у справі встановлено таке.

ПАТ «Сумиобленерго» є юридичною особою, має самостійний баланс, печатку зі своїм найменуванням, рахунки у банках.

Згідно зі статутом основною метою діяльності ПАТ «Сумиобленерго», зокрема, є передача і надійне постачання електричної енергії споживачам на умовах укладених договорів.

Проведення діяльності з передачі електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами та діяльності з постачання електричної енергії за регульованим тарифом здійснюється ПАТ «Сумиобленерго» на підставі відповідних ліцензій, виданих Національною комісією регулювання електроенергетики України (далі – НКРЕ).

Територію здійснення ліцензованої діяльності з передачі електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами ПАТ "Сумиобленерго" згідно з Переліком місцевих (локальних) електричних мереж, які визначають межі території провадження діяльності з передачі електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами

ПАТ "Сумиобленерго", затверджено постановою НКРЕ від 27.10.2011 №2087, а саме територією ліцензійної діяльності ПАТ «Сумиобленерго» визначено:

1. Територія Сумської області в межах розташування місцевих (локальних) електричних мереж, що перебувають у його власності.

2. Територія Харківської області:

ПЛ-110 кВ "Ул'янівка - Охтирка"; ПЛ-110 кВ "Ул'янівка - В. Писарівка".

3. Територія Полтавської області:

ПЛ-110 кВ "Ромни - Гл. Розбишівська"; ПЛ-110 кВ "Суми-Північна - Лебедин з відг. Тимофіївка"; ПЛ-10 кВ "Карпилівка";

4. Територія Чернігівської області:

ПЛ-110 кВ "Талалаївка - Ромни"; ПЛ-110 кВ "Конотоп - Талалаївка"; ПЛ-110 кВ "Конотоп - Бахмач"; ПЛ-35 кВ "В. Самбор - Галенка"; ПЛ-35 кВ "Красне - Поповка"; ПЛ-35 кВ "К. Слобода - Хильчичи".

Відповідно до статті 5 Закону України «Про природні монополії» ринок передачі електричної енергії віднесено до сфери діяльності суб'єктів природних монополій. Положення статті 1 зазначеного закону передбачають, що природна монополія - це стан товарного ринку, при якому задоволення попиту на цьому ринку є більш ефективним за умови відсутності конкуренції внаслідок технологічних особливостей виробництва (у зв'язку з істотним зменшенням витрат виробництва на одиницю товару в міру збільшення обсягів виробництва), а товари (послуги), що виробляються суб'єктами природних монополій, не можуть бути замінені у споживанні іншими товарами (послугами), у зв'язку з чим попит на цьому товарному ринку менше залежить від зміни цін на ці товари (послуги), ніж попит на інші товари (послуги).

Враховуючи зазначене, ПАТ «Сумиобленерго» є суб'єктом природної монополії на ринку передачі електричної енергії місцевими (локальними) електромережами, оскільки виробляє (реалізує) послуги на ринку, який відповідно до статей 1, 5 зазначеного Закону перебуває у стані природної монополії.

У зв'язку з розглядом справи територіальним відділенням проведено дослідження ринку послуг, пов'язаних з використанням опор повітряних ліній електропередач 0,4-10 кВ місцевих (локальних) електромереж для улаштування (сумісного підвішування) телекомунікаційних мереж (далі – Ринок), у відповідності до вимог Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку, затвердженої розпорядженням Антимонопольного комітету України від 5 березня 2002 року за № 49-р та зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 1 квітня 2002 року за № 317/6605 (далі – Методика визначення монопольного (домінуючого) становища).

Встановлення об'єктів аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища

Об'єктами аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища є:

- публічне акціонерне товариство «Сумиобленерго»;
- послуги, пов'язані з використанням опор повітряних ліній електропередач 0,4-10 кВ місцевих (локальних) електромереж для улаштування (сумісного підвішування) телекомунікаційних мереж (далі – Послуги).

Визначення товарних меж ринку

Територіальним відділенням встановлено, що чинними нормативними документами у сфері телекомунікацій передбачено, що кабель телекомунікаційних мереж може монтуватися методом підвіски на опорах ліній електропередач, опорах контактної мережі залізниць чи міського електротранспорту; між будівлями і спорудами або методом прокладки в кабельній каналізації, а також шляхом прокладання кабелю в ґрунт, всередині будівель по стінах, у вертикальних і горизонтальних кабельних магістралях, в тунелях і колекторах.

Статтею 1 Закону України «Про телекомунікації» визначено, що телекомунікаційна мережа – це комплекс технічних засобів телекомунікацій та споруд, призначених для маршрутизації, комутації, передавання та/або приймання знаків, сигналів, письмового

тексту, зображень та звуків або повідомлень будь-якого роду по радіо, провідних, оптичних чи інших електромагнітних системах між кінцевим обладнанням; при цьому телекомунікаційна мережа загального користування (далі - ТМЗК) – це телекомунікаційна мережа, доступ до якої відкрито для всіх споживачів.

Окрім зазначеного, статтею 1 Закону України «Про телекомунікації» передбачено, що телемережі – телекомунікаційні мережі загального користування, що призначаються для передавання програм радіо- та телебачення, а також інших телекомунікаційних і мультимедійних послуг можуть інтегруватися з іншими телекомунікаційними мережами загального користування шляхом взаємоз'єднання телекомунікаційних мереж, тобто встановлення фізичного та/або логічного з'єднання між різними телекомунікаційними мережами з метою забезпечення можливості споживачам безпосередньо або опосередковано обмінюватись інформацією.

При цьому у відповідності до Закону України «Про телекомунікації» телекомунікаційні мережі (далі – ТМ) розподіляються на:

- транспортні телекомунікаційні мережі - мережі, що забезпечують передавання знаків, сигналів, письмового тексту, зображень та звуків або повідомлень будь-якого роду між підключеними до неї телекомунікаційними мережами доступу;
- телекомунікаційні мережі доступу - частини телекомунікаційної мережі між пунктом закінчення телекомунікаційної мережі та найближчим вузлом (центром) комутації включно.

В свою чергу, кабельні лінії телекомунікацій для транспортної телекомунікаційної мережі (первинної мережі) поділяються на:

- магістральні кабельні лінії телекомунікацій загальнодержавного рівня, які з'єднують між собою мережні вузли і мережні станції різних обласних центрів (різних зон призначення телефонної мережі чи мереж призначення) на всій території країни;
- кабельні лінії телекомунікацій регіонального (внутрішньозонового) рівня, які з'єднують між собою мережні станції та вузли одного регіону;
- кабельні лінії телекомунікацій місцевого рівня, які з'єднують між собою станції та вузли в межах міста (населеного пункту) або сільського району;
- з'єднувальні кабельні лінії телекомунікацій, які прокладаються між мережними станціями та мережними вузлами в одному населеному пункті.

Залежно від первинної мережі, до якої належить з'єднувальна лінія, їй надається назва: магістральна, внутрішньозонова, місцева.

Кабельні лінії телекомунікацій для телекомунікаційної мережі доступу за організаційною структурою поділяються на:

- кабельні лінії телекомунікацій магістрального сегмента мережі доступу, які з'єднують між собою розподільні вузли мережі доступу та вузли доступу до транспортної мережі;
- кабельні лінії телекомунікацій розподільного сегмента мережі доступу, які з'єднують між собою будинкові розподільні мережі (далі – БРМ) та розподільні вузли;
- кабельні лінії телекомунікацій абонентського сегмента мережі доступу, які з'єднують між собою пункти закінчення телекомунікаційної мережі та вузли БРМ.

Сучасні високошвидкісні мережі організуються поєднанням магістральних ліній з мережами доступу, рішеннями «останньої милі». Перспективними, економічно прийнятними напрямками розвитку фіксованих телекомунікаційних мереж залишається будівництво сучасних опто-волоконних ліній зв'язку з використанням технологій DWDM і CWDM, пакетного передавання на рівні транспортної мережі, а також розвиток мереж широкосмугового доступу з використанням оптичних ліній з технологіями FTTx (в тому числі пасивними, PON) та радіотехнологій - як технологій доступу для останніх метрів у місцях високої концентрації користувачів (Wi-Fi), а також фіксованих рішень WiMAX (в перспективі -LTE) - у важкодоступних регіонах, або у випадках, де їх розгортання швидше й дешевше в порівнянні із провідними лініями.

На сьогоднішній день стан розвитку телекомунікацій характеризується процесами конвергенції телекомунікаційних мереж – взаємного проникнення традиційних мереж з комутацією каналів і пакетних мереж, на шляху побудови універсальної мультисервісної,

мультимедійної телекомунікаційної мережі. Розвиток та вдосконалення телекомунікаційних мереж загального користування України здійснюється відповідно до Концепції розвитку телекомунікацій України із застосуванням новітніх технологій у сфері телекомунікацій, які відповідають міжнародним стандартам, з урахуванням технологічної цілісності всіх мереж та засобів телекомунікацій, підвищення ефективності та сталості функціонування. Головною метою Концепції розвитку телекомунікацій України є гармонійний та динамічний розвиток телекомунікаційних мереж на всій території країни, насамперед у регіонах з недостатнім рівнем насиченості місцевих мереж загального користування. При цьому одним із основних завдань операторів телекомунікацій є забезпечення як традиційних, так і нових послуг користувачам на сучасному якісному рівні.

Відповідно до чинного законодавства право власності та право на технічне обслуговування і експлуатацію телекомунікаційних мереж може належати будь-якій фізичній особі - суб'єкту підприємницької діяльності або юридичній особі, які є резидентами України, незалежно від форм власності. Управління телекомунікаційними мережами загального користування здійснюється операторами телекомунікацій, які експлуатують ці мережі, на основі єдиних стандартів, норм та правил.

Органи державної влади та органи місцевого самоврядування в межах своїх повноважень зобов'язані створювати сприятливі умови для функціонування розвитку телекомунікаційних мереж загального користування та повноцінного надання населенню телекомунікаційних послуг. Оператори телекомунікацій незалежно від форм власності, в першу чергу, надають у користування на договірних засадах ресурси своїх мереж державній системі урядового зв'язку, національній системі конфіденційного зв'язку, органам з надзвичайних ситуацій, безпеки, оборони, внутрішніх справ України у встановленому порядку.

Слід зазначити, що відповідно до Закону України «Про телекомунікації» замовникам будівництва телекомунікаційних мереж дозволяється в порядку, встановленому законодавством України, прокладати кабельні підземні, підводні та надземні лінії телекомунікацій через мости, тунелі, колектори, вулиці, шляхи, будівлі, ліси і води, а також використовувати для цього опори ліній електропередачі (частина 4 статті 31 Закону). Окрім вказаного, суб'єкти господарювання, які здійснюють будівництво телекомунікаційних мереж загального користування, можуть установлювати в приміщеннях, що їм належать на правах найму, телекомунікаційне обладнання, використовувати дахи будинків і технічні приміщення для встановлення антен та необхідного обладнання на підставі договору з власником приміщення (частина 6 статті 31 Закону). При цьому порядок та умови використання діючих трубопроводів, кабельних каналів, колекторів, веж, антен та інших пристроїв особами, яким вони не належать, встановлюються договором з їх власником.

Проектна документація на будівництво об'єктів містобудування (у тому числі телекомунікаційних мереж) розробляється згідно з вихідними даними на проектування з дотриманням вимог державних стандартів, норм і правил, регіональних та місцевих правил забудови та затверджується замовником в установленому законом порядку.

Відносини у сфері містобудівної діяльності регулюються Конституцією, Цивільним, Господарським і Земельним кодексами України, законами України «Про регулювання містобудівної діяльності», «Про Генеральну схему планування території України», «Про планування і забудову територій», «Про основи містобудування», «Про архітектурну діяльність», «Про комплексну реконструкцію кварталів (мікрорайонів) застарілого житлового фонду», «Про землеустрій», іншими нормативно-правовими актами.

Відповідно до статті 4 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» об'єктами містобудування на місцевому рівні є планувальна організація території населеного пункту, його частини (групи земельних ділянок) зі спільною планувальною структурою, об'ємно-просторовим рішенням, інженерно-транспортною інфраструктурою, комплексом об'єктів будівництва, що визначаються відповідно до:

- у населених пунктах - меж населених пунктів, їх функціональних зон (сельбищної, промислової тощо), житлових районів, мікрорайонів (кварталів), приміських зон відповідно до містобудівної документації на місцевому рівні;

- за межами населених пунктів - меж приміських зон, а також функціональних зон відповідно до містобудівної документації на регіональному рівні.

При цьому об'єктами будівництва є будинки, будівлі, споруди будь-якого призначення, їх комплекси та частини, лінійні об'єкти інженерно-транспортної інфраструктури.

Порядок розробки, погодження та затвердження проектної документації на будівництво об'єктів містобудування встановлюється спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади з питань архітектури та містобудування.

Відповідно до частини першої статті 31 Закону України «Про телекомунікації» проекти будівництва, реконструкції та модернізації телекомунікаційних мереж підлягають експертизі відповідно до статті 31 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності». Витрати, пов'язані з проведенням експертизи, покладаються на операторів телекомунікацій.

На сьогоднішній день основні вимоги до проектування об'єктів нового будівництва, реконструкції, капітального ремонту та технічного переоснащення діючих кабельних ліній зв'язку транспортної телекомунікаційної мережі та пасивної кабельної інфраструктури телекомунікаційної мережі доступу, а також кабельних ліній проводового мовлення, що належать до телекомунікаційних мереж загального користування (ТМЗК), встановлено галузевими будівельними нормами України В.2.2-34620942-002:2015 "Лінійно-кабельні споруди телекомунікацій. Проектування", затвердженими наказом Адміністрації державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України від 05.03.2015 №117 (далі - ГБН В.2.2-34620942-002:2015).

При цьому слід зазначити, що вимоги ГБН В.2.2-34620942-002:2015 не поширюються на проектування:

- активного обладнання телекомунікаційної мережі доступу;
- спеціальних і унікальних мереж;
- морських кабельних ліній зв'язку;
- волоконно-оптичних ліній зв'язку (ВОЛЗ), що підвішують на опорах ліній електропередачі (ЛЕП), контактної мережі електрифікованих залізниць та міського електротранспорту, а також прокладають по конструкціях антенних веж.

Вимоги до проектування, будівництва та реконструкції технологічної інфраструктури телекомунікаційних мереж доступу в частині, що стосується будинкових розподільних мереж, викладено у Технічних вимогах до створення технологічної інфраструктури телекомунікаційних мереж доступу, затверджених наказом Адміністрації державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України від 25.06.2013 №336, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 17 липня 2013 за № 1194/23726.

Технічні вимоги щодо сумісного підвішування ліній до 1 кВ з лініями зв'язку (ЛЗ), лініями радіотрансляційних мереж (ЛРМ) та кабельного телебачення (КТ) встановлено пунктами 2.4.64-2.4.81 розділу «Перетин, зближення, сумісна підвіска ліній до 1 кВ з лініями зв'язку (ЛЗ), лініями радіотрансляційних мереж (ЛРМ), кабельного телебачення (КТ)» Правил улаштування електроустановок, затверджених наказом Міністерства палива та енергетики України від 5 січня 2006 р № 3 (далі – ПУЕ).

При цьому відповідно до вимог пункту 2 Додатку А ГБН В.2.2-34620942-002:2015 під час проектування будівництва ВОЛЗ методом підвішування на опорах повітряних ліній електропередач слід керуватися Р 45-010-2002 - Рекомендаціями з підвішування оптичних кабелів на опорах повітряних ліній зв'язку, ЛЕП, контактної мережі залізниць. Загальні положення (Київ, Держкомзв'язку, 2004).

Отже, вибір того або іншого способу прокладання ТМ визначається проектом в залежності від місцевих умов, з урахуванням наявних планів розвитку населених пунктів та інженерної інфраструктури. Під час вибору траси кабельної лінії ТМ враховується наявність існуючих комунікацій: газопроводів, водоводів, нафтопроводів, теплопроводів, кабелів зв'язку, високовольтних кабелів, ліній електропередач, ліній контактної мережі залізниць чи міського електротранспорту.

При цьому обираються найоптимальніші умови прокладання кабелю, які забезпечать:

- оптимальну протяжність траси;
- виконання найменшого обсягу робіт із будівництва;
- можливість ефективного застосування під час будівництва машин, механізмів і кабелеукладачів;

- зручності та легкості подальшої експлуатації, обслуговування та ремонту побудованої кабельної лінії та лінійно-кабельних споруд;
- найменшої кількості перетинань з автомобільними дорогами та залізничними коліями, із підземними та водними перешкодами;
- мінімальні витрати для обладнання захисту кабелів від ударів блискавки, корозії та всіх видів зовнішніх електромагнітних впливів;
- безпеку експлуатації лінійних споруд і надійної їх роботи;
- збереження екологічного стану навколишнього середовища;
- надійність і довгострокову експлуатацію ЛКС та обладнання;
- можливість зростання обсягів передавання інформації з мінімальними витратами на нове будівництво;
- високу якість послуг наданого зв'язку.

Вибір варіанту прокладання кабелю телекомунікаційної мережі (підземного чи повітряного) залежить від природних, передусім, ґрунтових умов проходження траси волоконно-оптичної лінії зв'язку.

Крім того, ТМ, що підвішуються, мають експлуатаційні переваги:

- порівняно швидке будівництво;
- відсутність труднощів при пошуку пошкодженої ділянки ТМ;
- невисока вірогідність пошкоджень кабелів (менше одного пошкодження на рік на 1000 км, що на порядок більше надійності підземних ТМ).

Окрім вказаного, телекомунікаційні мережі рекомендується підвішувати на опорах повітряних ліній на місцевості з великою кількістю перетинів та на ділянках зі складним рельєфом (наявність ярів, байраків тощо), а також міській місцевості, де будівництво підземних ТМ неможливе або економічно недоцільне.

Всі проектні рішення повинні відповідати нормативним документам з питань безпеки праці, пожежної безпеки та охорони навколишнього середовища під час реконструкції, будівництва та експлуатації лінійно - кабельних споруд.

Отже, територіальним відділенням встановлено, що телекомунікаційна мережа може включати в себе сегменти (частини), що побудовані різними способами прокладання кабелю. При цьому основними критеріями вибору оператором (провайдером) того чи іншого способу прокладання кабелю є наявність технічної та організаційної можливості на певній території використання вже існуючої інфраструктури чи будівництва нових комунікацій.

За повідомленням ПАТ «Сумиобленерго» (лист від 10.02.2015 №17/1730), для надання послуг, пов'язаних з використанням опор повітряних ліній електропередач для улаштування (сумісного підвішування) телекомунікаційних мереж, ПАТ «Сумиобленерго» використовуються повітряні лінії 0,4 -10 кВ місцевих (локальних) електромереж, побудовані згідно з типовими проектами з урахуванням вимог глави 2.4 ПУЕ, для прокладання яких у більшості випадків використовувались залізобетонні опори типу СВ 9.5 (серія 3.1407.1.-136 «Залізобетонні опори ПЛ 0,38 кВ»).

За інформацією Сумської філії ПАТ «Укртелеком» (далі – Сумська філія) (лист від 10.02.2015 №590000/8-243), на сьогоднішній день кабельна каналізація електрозв'язку (далі – ККЕ) та повітряні лінії зв'язку (далі – ПЛЗ) є малорозвиненими як територіально у межах Сумської області, так і технічно (внаслідок відсутності вільного місця), у зв'язку з чим ККЕ не охоплює потреби абонентів ПАТ «Укртелеком». Враховуючи зазначене, Сумська філія ПАТ «Укртелеком» змушена використовувати опори повітряних ліній 0,4 кВ ПАТ «Сумиобленерго» для сумісного підвішування ліній проведеного мовлення.

Послуги, пов'язані з використанням опор повітряних ліній електропередач 0,4 кВ місцевих (локальних) електромереж ПАТ «Сумиобленерго» для улаштування (сумісного підвішування) мереж проведеного мовлення, Сумська філія ПАТ «Укртелеком» отримує на підставі відповідних договорів, укладених з Товариством 16.02.2011 окремо по кожному району Сумської області.

При цьому Сумська філія ПАТ «Укртелеком» зазначає, що використання опор повітряних ліній ПАТ «Сумиобленерго» для улаштування (сумісного підвішування) мереж проведеного мовлення суттєво здешевшує роботи з будівництва та експлуатації мереж, спрощує їх обслуговування, так як опори ПЛ знаходяться в кожному населеному пункті, а

також на відстані, яка є необхідною для сполучення між населеними пунктами. При цьому будівництво власних опор для підвішування проводів у межах міста здебільшого необхідно виконувати паралельно до опор ПАТ «Сумиобленерго», що у переважній своїй частині суттєво ускладнене або взагалі неможливе внаслідок відсутності вільного місця для будівництва, обумовленого габаритними відстанями (вимоги п. 2.4.73 ПУЕ).

Окрім вказаного, територіальним відділенням в ході дослідження встановлено, що телекомунікаційна мережа може бути побудована з використанням конструктивних елементів мереж різних суб'єктів господарювання. Так, ТОВ КП «Інтертелеком» є одночасно споживачем послуг, пов'язаних з використанням опор повітряних ліній електропередач 04-10 кВ місцевих (локальних) електромереж ПАТ «Сумиобленерго», та послуг, пов'язаних з використанням опор контактної мережі тролейбуса, що надаються КП «Електроавтотранс» Сумської міської ради.

На вимогу голови територіального відділення ТОВ КП «Інтертелеком» (лист від 03.12.2015 №126) повідомило, що це пов'язано з територіальними особливостями розміщення опор електромереж та опор контактної мережі тролейбуса.

Опори контактної мережі тролейбуса розташовані на магістральних вулицях міста Суми, що дозволяє використовувати їх лише з метою розташування з'єднувальних кабельних ліній місцевої мережі телекомунікацій. Разом з тим, опори ПЛ ПАТ «Сумиобленерго» розташовані таким чином, що доходять до кінцевого споживача. В той же час ПАТ «Сумиобленерго» не завжди має опори ПЛ, що розташовуються вздовж магістральних вулиць населених пунктів.

Тобто, опори мереж КП «Електроавтотранс» Сумської міської ради та опори ПЛ ПАТ «Сумиобленерго» не розміщуються паралельно, що унеможлиблює вільний перехід від отримання послуг, що надаються одним суб'єктом господарювання, до споживання послуг іншого.

Вищевказане підтверджується інформацією ПАТ «Сумиобленерго» (лист від 04.03.2016 №17/2778), в якому Товариство, зокрема, зазначає, що велика кількість опор, розташованих по вулицях Харківська, Черепіна (м. Суми), належить іншим суб'єктам господарювання, разом з тим опори, що належать Товариству, на цих вулицях взагалі відсутні.

При цьому слід звернути увагу на те, що отримання споживачами телекомунікаційних послуг передбачає обов'язкову наявність електричної енергії для забезпечення живлення кінцевого обладнання.

За таких умов, можна стверджувати, що значна частина споживачів ПАТ «Сумиобленерго», як постачальника електричної енергії, є споживачами телекомунікаційних послуг, що надаються операторами (провайдерами) телекомунікаційних мереж.

Окрім вказаного, за інформацією ТОВ КП «Інтертелеком» (лист від 09.02.2015 №20), послуги, пов'язані з використанням опор повітряних ліній електропередач 0,4-10 кВ місцевих (локальних) електромереж ПАТ «Сумиобленерго», та послуги розміщення телекомунікаційних мереж в ККЕ не є взаємозамінними послугами, оскільки здійснення будівництва телекомунікаційних мереж у приватному секторі хоча і передбачає можливість розміщення (за наявності вільної ємності) їх частини (розподільного сегмента мережі доступу) в ККЕ, але існує необхідність використання опор ПЛ ПАТ «Сумиобленерго» для улаштування абонентського сегмента мережі доступу (забезпечення доступу до споживача).

При цьому ТОВ КП «Інтертелеком» звертає увагу територіального відділення на те, що не може відмовитися ні від отримання послуг, що надаються КП «Електроавтотранс» Сумської міської ради, ні послуг, що надаються ПАТ «Сумиобленерго», чи інших суб'єктів господарювання, оскільки це буде пов'язано зі значними матеріальними витратами на розробку нового проекту розміщення телекомунікаційної мережі, придбання нових матеріалів та фактично будівництво нової телекомунікаційної мережі.

Так, за інформацією ТОВ КП «Інтертелеком» (лист від 03.12.2015 №126) для монтажу телекомунікаційної мережі довжиною 1 800 метрів лише на придбання матеріалів необхідно витратити 16 083 грн. (з ПДВ) (станом на дату надання інформації).

Для монтажу такої ж телекомунікаційної мережі з використанням опор ПЛ ПАТ «Сумиобленерго», окрім вказаних витрат на матеріали, необхідно понести додаткові витрати, пов'язані з укладенням договору з Товариством, а саме на:

- визначення технічної можливості сумісного підвісу кабелів зв'язку – 775,07 грн. (з ПДВ) за 1 км;

- видачу технічних вимог на сумісний підвіс – 535,52 грн. (з ПДВ) за 1 км;
- узгодження проектної документації, розробленої сторонніми організаціями, на відповідність виданим технічним вимогам на сумісний підвіс – 267,78 грн. (з ПДВ) за 1 км;
- допуск та технічний нагляд за виконання робіт по сумісному підвісу – 3429,78 грн. (з ПДВ) за 1 км.

За інформацією ТОВ «ТРК «Глухів» (лист від 08.10.2015 №93), місця розміщення опор ПЛЗ Сумської філії ПАТ «Укртелеком» не співпадають з місцями розміщення опор ПАТ «Сумиобленерго», при цьому їх кількість є мізерною і не може забезпечити розміщення всієї телекомунікаційної мережі (26 опор) порівняно з кількістю використовуваних ТОВ «ТРК «Глухів» опор ПАТ «Сумиобленерго» (2859 опор).

Окрім цього ТОВ «ТРК «Глухів» звертає увагу територіального відділення на наявність адміністративних обмежень, які обумовлюють неможливість побудови операторами (провайдерами) власної (альтернативної) мережі опор. Зокрема, такими обмеженнями є вимоги містобудівної документації (лист Глухівської міської ради від 15.02.2015 374/03-22, наявний у матеріалах справи), Правил охорони електричних мереж, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 04.03.1997 №209, Земельного кодексу та інших нормативно-правових актів, якими регламентується будівництво інженерно-телекомунікаційних споруд.

Методикою визначення монопольного (домінуючого) становища встановлено, що товарні межі ринку - це товар (товарна група), сукупність схожих, однорідних предметів господарського обороту, в межах якої споживач за звичайних умов може перейти від споживання певного виду предметів господарського обороту до споживання іншого.

Відповідно до рішення Європейського суду у справі 85/76, Hoffman La Roche (1979) ECR 461 §28 «Концепція відповідного ринку... передбачає існування ефективної конкуренції між товарами, які утворюють його частину. Це передбачає, що є достатній ступінь взаємозамінності між усіма товарами, що утворюють частину одного ринку, з огляду на конкретне використання товарів».

Разом з тим, в ході проведеного дослідження територіальним відділенням встановлено, що взаємозамінність досліджуваного товару, тобто альтернатива вибору способу побудови (розміщення) телекомунікаційної мережі існує на стадії її планування (проектування) лише за умови наявності на певній території одночасного доступу до мереж інженерних, комунікаційних, транспортних систем різних суб'єктів господарювання. Оскільки перехід від споживання одного виду послуг до іншого, що надається іншим суб'єктом господарювання, передбачає розробку нового проекту та побудови фактично нової телекомунікаційної мережі чи її сегменту, що потребує значних матеріальних, людських та часових ресурсів, така альтернатива не може існувати на момент експлуатації вже побудованої мережі.

Отже, за результатами проведеного територіальним відділенням дослідження встановлено, що існуючі на сьогоднішній день способи будівництва телекомунікаційних мереж з використанням послуг:

- сумісного підвішування на опорах ліній електропередач,
 - сумісного підвішування на опорах контактної мережі залізниць;
 - сумісного підвішування на опорах міського електротранспорту;
 - підвішування між будівлями і спорудами;
 - розміщення ТМ всередині будівель по стінах, у вертикальних і горизонтальних кабельних магістралях;
 - прокладки в кабельній каналізації, в тунелях і колекторах,
- не можуть бути віднесені до одної групи взаємозамінних товарів, у межах якої споживач за звичайних умов може легко перейти від споживання одного товару до споживання іншого.

Таким чином, товарними межами ринку визначено «послуги, пов'язані з використанням опор повітряних ліній електропередач 0,4-10 кВ місцевих (локальних) електромереж для улаштування (сумісного підвішування) телекомунікаційних мереж», як такі, що не мають замінників.

Споживачі послуг.

Споживачами послуг, пов'язаних з використанням опор повітряних ліній електропередач 0,4-10 кВ для улаштування (сумісного підвішування) телекомунікаційних мереж, є оператори (провайдери) телекомунікацій, що здійснюють діяльність у сфері телекомунікацій та надають послуги абонентам (фізичним та/чи юридичним особам) з використанням кабельної телекомунікаційної мережі.

Територіальні (географічні) межі ринку.

Відповідно до пунктів 2.1 та 2.2 Умов та Правил здійснення підприємницької діяльності з передачі електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами, затверджених постановою НКРЕ від 13 червня 1996 року № 15 (далі - Умови та Правила), ліцензіат у будь-який час повинен мати одну ліцензію на право здійснення діяльності з передачі електричної енергії місцевими (локальними) електромережами. Ліцензіат має право здійснювати ліцензовану діяльність лише на території здійснення ліцензованої діяльності.

Територією здійснення ліцензованої діяльності Товариства є територіальні (географічні) межі Сумської області, на якій розташовані належні ПАТ «Сумиобленерго» діючі місцеві (локальні) електромережі.

Пунктом 2.4.2 ПУЕ визначено, що повітряна лінія електропередавання напругою до 1 кВ – це споруда для передавання електричної енергії проводами, розташованими на відкритому повітрі і закріплені за допомогою ізоляторів і арматури на опорах або кронштейнах на стовпах будівель і інженерних спорудах (мостів, шляхопроводів і т. п.).

За повідомленням ПАТ «Сумиобленерго» (лист від 10.02.2015 №17/1730), для надання послуг, пов'язаних з використанням опор повітряних ліній електропередач для улаштування (сумісного підвішування) телекомунікаційних мереж, ПАТ «Сумиобленерго» використовуються повітряні лінії 0,4 -10 кВ місцевих (локальних) електромереж.

Відповідно пункту 6.1 Методики визначення монопольного (домінуючого) становища територіальні (географічні) межі ринку певного товару (товарної групи) визначаються шляхом установлення мінімальної території, за межами якої з точки зору споживача придбання товарів (послуг) є неможливим або недоцільним. При цьому слід звернути увагу на те, що при остаточному визначенні територіальних (географічних) меж ринку визначальною є менша здатність до переміщення або попиту, або пропозиції.

У ході дослідження територіальним відділенням встановлено, що за межами території, на якій розташовано телекомунікаційну мережу, отримання споживачами послуг, пов'язаних з використанням опор повітряних ліній електропередач 0,4-10 кВ місцевих (локальних) електромереж для улаштування (сумісного підвішування) телекомунікаційних мереж, не має сенсу, тобто на досліджуваному ринку існують значні обмеження переміщення попиту.

Слід зазначити, що в ході розгляду справи ПАТ «Сумиобленерго» було надіслано вимогу голови територіального відділення (лист від 03.02.2016 №03-10/190) (далі – Вимога №03-10/190) стосовно надання Товариством схем розташування опор Товариства у населених пунктах в межах території Сумської області, у яких ПАТ «Сумиобленерго» зазнає конкуренції з боку інших суб'єктів господарювання. Інформацію було запропоновано надати у будь-який зручний чи можливий спосіб (графічний, текстовий тощо), з зазначенням території, у межах якої Товариство зазнає конкуренції (пункт 5 Вимоги №03-10/190).

У відповідь на Вимогу №03-10/190 ПАТ «Сумиобленерго» (лист від 04.03.2016 №17/2778) у пункті 5 листа зазначає: *«Враховуючи, що ПАТ «Сумиобленерго» не складає схеми розташування опор Товариства у населених пунктах в межах території Сумської області, у яких ПАТ «Сумиобленерго» зазнає конкуренції з боку інших суб'єктів господарювання, у Товариства такі схеми відсутні.*

Разом з цим, зазначаємо, що у ПАТ «Сумиобленерго» у відповідності до існуючих нормативно-правових документів складаються однолінійні схеми повітряних ліній 0,4 кВ (опори яких можуть бути використані для сумісного підвісу ТМ), проте вони не потребують прив'язки до місцевості, та виконуються за допомогою затверджених умовних позначень на чистому аркуші паперу певного формату» (мовою оригіналу).

Отже, в ході дослідження Товариством не надано чіткої інформації щодо території розташування ПЛ 0,4-10 кВ у межах Сумської області та щодо території, в межах якої Товариство зазнавало конкуренції з боку інших суб'єктів господарювання протягом досліджуваного періоду.

Разом з тим, в ході дослідження територіальним відділенням встановлено, що територіальні межі ринку Послуг є чітко визначеними договорами, укладеними зі споживачами, та фактично обмежуються і співпадають з межами розташування ПЛ 0,4-10 кВ, опори яких надаються для улаштування (сумісного підвішування) телекомунікаційних мереж.

Таким чином, територіальними (географічними) межами ринку послуг, пов'язаних з використанням опор повітряних ліній електропередач 0,4-10 кВ місцевих (локальних) електромереж для улаштування (сумісного підвішування) телекомунікаційних мереж, визначено територію Сумської області в межах розташування місцевих (локальних) електричних мереж, що перебувають у власності ПАТ «Сумиобленерго» згідно з Переліком місцевих (локальних) електричних мереж, які визначають межі території провадження діяльності з передачі електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами ПАТ "Сумиобленерго» та використовуються Товариством для надання Послуг.

Часові межі ринку.

Часовими межами ринку визначено 2013 - 2015 роки та поточний період 2016 року.

Визначення бар'єрів вступу (виходу) на ринок та потенційних конкурентів

Відповідно до Методики визначення монопольного (домінуючого) становища бар'єри вступу на ринок - це обставини, що перешкоджають новим суб'єктам господарювання почати конкурувати на рівних із суб'єктами господарювання, що вже діють на певному товарному ринку.

Відповідно до статті 112 Земельного кодексу України уздовж ліній зв'язку, електропередачі, земель транспорту, навколо промислових об'єктів для забезпечення нормальних умов їх експлуатації, запобігання ушкодження, а також зменшення їх негативного впливу на людей та довкілля, суміжні землі та інші природні об'єкти, створюються охоронні зони. При цьому правовий режим земель охоронних зон ліній електропередачі визначається Законом України «Про землі енергетики та правовий режим спеціальних зон енергетичних об'єктів» та Правилами охорони електричних мереж, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 04.03.1997 № 209 (далі - Правила охорони електромереж).

Статтею 22 Закону України «Про землі енергетики та правовий режим спеціальних зон енергетичних об'єктів» встановлено, що охоронні зони уздовж повітряних ліній електропередачі встановлюються у вигляді земельної ділянки і повітряного простору, обмежених вертикальними площинами, що віддалені по обидва боки ліній від крайніх проводів за умови невідхиленого їх положення на певній відстані залежно від напруги ліній електропередачі.

Розміри охоронних та санітарно-захисних зон об'єктів енергетики залежно від їх конструкції та напруги встановлюються Кабінетом Міністрів України. Межі охоронних та санітарно-захисних зон об'єктів енергетики зазначаються в містобудівній документації, документації із землеустрою та кадастрових планах. Розмір охоронних та санітарно-захисних зон уздовж повітряних ліній електропередачі визначається паралельними прямими по обидва боки ліній від крайніх проводів на відстані від 2,0 до 40,0 метра залежно від напруги (стаття 24 Закону). При цьому згідно зі статтею 32 Закону України «Про землі енергетики та правовий режим спеціальних зон енергетичних об'єктів» у межах санітарно-захисних зон електричних мереж забороняється розміщати споруди іншого призначення на меншій відстані від елементів електричних мереж, ніж встановлена нормами.

Окрім зазначеного, статтею 113 Земельного кодексу України встановлено, що зони санітарної охорони також створюються навколо об'єктів, де є підземні та відкриті джерела водопостачання, водозабірні та водоочисні споруди, водоводи, об'єкти оздоровчого призначення та інші, для їх санітарно-епідеміологічної захищеності. При цьому у межах зон санітарної охорони забороняється діяльність, яка може призвести до завдання шкоди підземним та відкритим джерелам водопостачання, водозабірним і водоочисним спорудам, водоводам, об'єктам оздоровчого призначення, навколо яких вони створені.

Відповідно до вимог Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» створення та розвиток інженерно-транспортної інфраструктури, в тому числі нове будівництво або реконструкція існуючих інженерних, транспортних споруд і комунікацій може здійснюватися лише у відповідності до вимог містобудівної документації, в тому числі генеральних планів населених пунктів, планів зонування територій і детальних планів території, затверджених відповідними сільськими, селищними, міськими радами чи районними державними адміністраціями, якими на стадії планування (проектування) населених пунктів розрахунковим способом, залежно від кількості населення, інтенсивності руху транспорту і пішоходів, складу елементів, які розміщуються в межах поперечного профілю (проїзні частини, технічні смуги для прокладання підземних комунікацій, тротуари, зелені насадження, охоронні зони тощо), з урахуванням санітарно-гігієнічних вимог та інших нормативних документів, визначається ширина вулиць і доріг, що унеможливує будівництво додаткових (паралельних) опор телекомунікаційних мереж до вже існуючих ліній електропередач.

Відповідно до пункту 9.1 Методики визначення монопольного (домінуючого) становища потенційними конкурентами вважаються такі суб'єкти господарювання:

- які мають матеріально-технічну базу, кадри, технології тощо, але з різних причин не реалізують ці можливості;

- які виготовляють товари (товарні групи), що складають товарні межі ринку, але не реалізують їх на відповідному ринку;

- нові суб'єкти господарювання, які можуть вступити на ринок.

У ході проведеного дослідження територіальним відділенням встановлено, що на території Сумської області, окрім ПАТ «Сумиобленерго», існують суб'єкти господарювання, які мають у своєму володінні (управлінні, використанні) опори ліній електропередач (інші опори) та можуть їх надавати для сумісного підвішування телекомунікаційних мереж, а саме:

1. КП ЕЗО «Сумиміськесвітло» СМР (м. Суми, пров. Громадянський);
2. КП «Електроавтотранс» СМР (м. Суми, вул. Харківська, 113);
3. Сумська філія ПАТ «Укртелеком» (м. Суми, вул. Іллінська, 2);
4. ДП Сумського обласного комунального агролісогосподарського підприємства „Сумиоблагроліс” «Путивльський АЛГ» (м. Путивль, вул. Радянська, 1);
5. ТОВ «Інтеграл» (м. Путивль, вул. Комсомольська, 27);
6. ФОП Ковальов О.Г. (м. Путивль, вул. Заводська, 12);
7. КП Тростянецької міської ради «Енерголюкс» (м. Тростянець, вул. Горького, 30);
8. КП «Комбінат благоустрою виконавчого комітету Лебединської міської ради» (м. Лебедин, вул. Гастелло, 31);
9. Управління ЖКГМ Глухівської міської ради (м. Глухів, вул. Спаська, 21);
10. Виконавчий комітет Білопільської міської ради (м. Білопілья, вул. Леніна, 70);
11. КП «Шостка міськесвітло» (м. Шостка, вул. Леніна, 45);
12. КП Кролевецької міської ради «Ремдільниця» (м. Кролевець, бульвар Шевченка, 57-а);
13. КП «Конотопське трамвайне управління» (м. Конотоп, вул. Успенсько-Троїцька,120);
14. Регіональна філія «Південна залізниця» ПАТ «Укрзалізниця» (м. Харків, вул. Червоноармійська, 7);
15. Регіональна філія «Південно-західна залізниця» ПАТ «Укрзалізниця» (м. Київ, вул. Лисенка, 6).

На відповідні вимоги голови територіального відділення всі зазначені суб'єкти господарювання надали відповіді (листи наявні у матеріалах справи). При цьому слід зазначити,

що всі вказані суб'єкти господарювання, окрім КП ЕЗО «Сумиміськвітло» СМР, КП «Електроавтотранс» СМР, Сумської філії ПАТ «Укртелеком» та КП Кролевецької міської ради «Ремдільниця», повідомили територіальне відділення про те, що протягом досліджуваного періоду ними не надавалися послуги, пов'язані з використанням опор повітряних ліній електропередач 0,4-10 кВ місцевих (локальних) електромереж для улаштування (сумісного підвішування) телекомунікаційних мереж.

При цьому КП ЕЗО «Сумиміськвітло» СМР (лист від 14.04.2016 №280) повідомило територіальне відділення, що протягом досліджуваного періоду послуги, пов'язані з використанням опор повітряних ліній електропередач 0,4-10 кВ місцевих (локальних) електромереж для улаштування (сумісного підвішування) телекомунікаційних мереж, підприємством надавалися у межах території м. Суми, на якій розташовані опори ПЛ, що належать КП ЕЗО «Сумиміськвітло» СМР. Разом з тим, плата за ці послуги ним не стягувалася.

Враховуючи те, що КП ЕЗО «Сумиміськвітло» СМР не стягує плату за надані послуги, останнє не може бути учасником (та/чи конкурентом) досліджуваного ринку, оскільки відсутні товарно-грошові відносини, а відтак послуги КП ЕЗО «Сумиміськвітло» СМР не є товаром.

КП «Електроавтотранс» СМР (лист від 08.04.2015 №222) повідомило територіальне відділення про те, що ним надаються послуги, пов'язані з використанням опор контактної мережі тролейбуса у територіальних межах міста Суми.

Сумська філія ПАТ «Укртелеком» повідомила (лист від 12.01.2016 №590000/8-14), що з липня 2015 року почала надавати послуги, пов'язані з використанням опор повітряних ліній зв'язку на підставі укладених договорів з операторами (провайдерами) телекомунікацій. При цьому звертає увагу територіального відділення, що до підписання відповідних договорів споживачі не сплачували плату за використання опор, що належать Сумській філії ПАТ «Укртелеком».

Послуги, пов'язані з використанням опор повітряних ліній зв'язку, надавалися протягом липня - грудня 2015 року та продовжують надаватися у поточному періоді 2016 року у територіальних межах м. Глухів, м. Конотоп, м. Кролевець та м. Лебедин Сумської області.

За повідомленням КП Кролевецької міської ради «Ремдільниця» (лист від 11.01.2016 №2), послуги, пов'язані з використанням опор повітряних ліній електропередач 0,4-10 кВ місцевих (локальних) електромереж для улаштування (сумісного підвішування) телекомунікаційних мереж, почали надаватися підприємством з 2015 року у межах території м. Кролевець, на якій розташовані опори ПЛ підприємства.

Разом з тим слід зазначити, що суб'єкти господарювання, які протягом досліджуваного періоду надавали послуги, пов'язані з використанням опор повітряних ліній електропередач (КП Кролевецької міської ради «Ремдільниця»), послуги, пов'язані з використанням опор повітряних ліній зв'язку (Сумська філія ПАТ «Укртелеком»), та послуги, пов'язані з використанням опор контактної мережі тролейбуса (КП «Електроавтотранс» СМР), надавали їх у територіальних межах населених пунктів, у межах території, на якій розміщені їх власні мережі.

При цьому за результатами проведеного дослідження територіальним відділенням не виявлено фактів паралельного розташування мереж різних суб'єктів господарювання.

Отже, територіальним відділенням встановлено, що для вступу нових суб'єктів господарювання на Ринок існують фактори економічного та організаційного характеру, пов'язані з технологічними особливостями надання Послуги, необхідними для присутності суб'єкта господарювання на Ринку, а саме неможливість будівництва нової мережі опор у межах території, де розташовані місцеві (локальні) електромережі, що перебувають у власності ПАТ «Сумиобленерго».

Відповідно до пункту 9.3 Методики дослідження монопольного (домінуючого) становища наявність хоча б одного бар'єру вступу на ринок, що не може бути подоланий суб'єктом господарювання протягом 1 - 2 років унаслідок неможливості компенсації за цей час витрат, необхідних для вступу на ринок, розглядається як ознака того, що суб'єкт господарювання не є потенційним конкурентом.

За таких умов, територіальним відділенням встановлено, що кожний із суб'єктів господарювання, що надавав Послуги протягом досліджуваного періоду, надавав їх у різних територіальних (географічних) межах, а відтак, не може вважатися конкурентом один одному,

та фактично кожний із них є суб'єктом господарювання, що має ознаки суб'єкта господарювання, що займає монопольне (домінуюче) становище на ринку у межах території, на якій розташовані його мережі (інфраструктура тощо), що використовуються ним для надання послуг, пов'язаних з улаштуванням (сумісного підвішування) телекомунікаційних мереж.

Встановлення монопольного (домінуючого) становища суб'єкта господарювання на ринку.

У ході дослідження ПАТ «Сумиобленерго» було надіслано вимогу голови територіального відділення від 16.03.2015 №02-10/700 (далі – Вимога №02-10/700) стосовно надання інформації щодо присутності станом на 01.10.2012, на 31.12.2013, на 31.12.2014 та на 01.04.2015 (окремо) на ринку сумісного підвісу телекомунікаційних мереж на опорах у межах території Сумської області, на якій розташовані діючі місцеві (локальні) електричні мережі ПАТ «Сумиобленерго», суб'єктів господарювання, яких Товариство вважає своїми конкурентами, за формою, наведеною в таблиці 2 (зокрема, орієнтовний відсоток опор Товариства, які знаходяться у зоні розташування опор інших суб'єктів господарювання – конкурентів, з зазначенням території їх розташування).

У відповідь на Вимогу №02-10/700 ПАТ «Сумиобленерго» було надано відповідь (лист від 14.04.2015 №17/4414), в якій було надано інформацію стосовно суб'єктів господарювання, яких Товариство вважає своїми конкурентами, разом з тим інформації стосовно орієнтовного відсотку опор Товариства, які знаходяться у зоні розташування опор інших суб'єктів господарювання – конкурентів, з зазначенням території їх розташування, Товариством не надано.

Окрім зазначеного, в ході розгляду справи до ПАТ «Сумиобленерго» були надіслано вимогу голови територіального відділення (лист від 03.02.2016 №03-10/190) стосовно надання Товариством інформації про те, яким чином ПАТ «Сумиобленерго» зазнає конкуренції (як саме вона відбувається, у чому полягає) з боку суб'єктів господарювання, яких воно вважає своїми конкурентами (пункт 6 Вимоги №03-10/190), та даних щодо суб'єктів господарювання, які протягом 2013-2015 років відмовилися від послуг сумісного підвісу телекомунікаційних мереж на опорах, що надавалися Товариством, та почали отримувати ці послуги від інших суб'єктів господарювання, або навпаки, з зазначенням назви суб'єкта господарювання, місцезнаходження та дату такого переходу (пункт 7 Вимоги №03-10/190).

У відповідь на Вимогу №03-10/190 ПАТ «Сумиобленерго» листом від 04.03.2016 №17/2778 було надано відповідь. При цьому чіткої інформації про те, яким чином ПАТ «Сумиобленерго» зазнає конкуренції (як саме вона відбувається, у чому полягає) з боку суб'єктів господарювання, яких воно вважає своїми конкурентами (пункт 6 Вимоги №03-10/190), Товариством не надано.

Стосовно даних щодо суб'єктів господарювання, які протягом 2013-2015 років відмовилися від послуг сумісного підвісу телекомунікаційних мереж на опорах, що надавалися Товариством, та почали отримувати ці послуги від інших суб'єктів господарювання, або навпаки (пункт 7 Вимоги №03-10/190), ПАТ «Сумиобленерго» зазначило, що така інформація відсутня.

Виходячи з визначення поняття „економічна конкуренція”, яке міститься в абзаці 2 статті 1 Закону України „Про захист економічної конкуренції”, відсутність у ПАТ «Сумиобленерго» інформації стосовно опор Товариства, які знаходяться у зоні розташування опор інших суб'єктів господарювання – конкурентів; суб'єктів господарювання, які протягом 2013-2015 років відмовилися від послуг сумісного підвісу телекомунікаційних мереж на опорах, що надавалися Товариством, та почали отримувати ці послуги від інших суб'єктів господарювання, або навпаки; чіткої інформації про те, яким чином ПАТ «Сумиобленерго» зазнає конкуренції (як саме вона відбувається, у чому полягає) з боку суб'єктів господарювання, яких воно вважає своїми конкурентами, дає підстави стверджувати, що протягом досліджуваного періоду Товариство не зазнавало конкуренції з боку інших суб'єктів господарювання, оскільки змагання між суб'єктами господарювання передбачає вчинення ними певних дій, що є відповідно реагуванням на дії інших учасників ринку з метою здобуття переваг. Такі дії можуть, зокрема, виступати у формах цінового та нецінового змагання.

За інформацією ПАТ «Сумиобленерго» (листи від 10.02.2015 №17/1730 та від 04.03.2016 №17/2778), у 2013 році кількість опор, що використовувалися операторами (провайдерами) для сумісного підвішування телекомунікаційних мереж, становила 13590 шт., у 2014 – 25155 шт., у 2015 – 27734 шт.

Таким чином, територіальним відділенням встановлено, що протягом досліджуваного періоду, незважаючи на те, що плата за використання 1 опори ПЛ 0,4-10 кВ для улаштування телекомунікаційних мереж ПАТ «Сумиобленерго» зросла на 14,4 % (з 6,19 грн. (з ПДВ) до 7,08 грн. (з ПДВ) за місяць), кількість опор, що використовуються операторами (провайдерами) для сумісного підвішування телекомунікаційних мереж, збільшилась у 2 рази та має тенденцію до збільшення.

Зазначене свідчить про те, що ПАТ «Сумиобленерго» може одноосібно визначати умови обороту товару на ринку, в тому числі встановлювати та утримувати ціни, які б неможливо було встановити за умов існування значної конкуренції на ринку, внаслідок відсутності у споживачів можливості перейти до споживання послуг інших суб'єктів господарювання.

Таким чином, у адміністративної колегії Сумського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України є підстави визнати, що відповідно до частини 1 статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» ПАТ «Сумиобленерго» за результатом діяльності у 2013, 2014, 2015 років та поточному періоді 2016 року є суб'єктом господарювання, що займає монопольне (домінуюче) становище на ринку послуг, пов'язаних з використанням опор повітряних ліній електропередач 0,4-10 кВ місцевих (локальних) електромереж для улаштування (сумісного підвішування) телекомунікаційних мереж на території Сумської області, в межах розташування місцевих (локальних) електричних мереж, що перебувають у власності ПАТ «Сумиобленерго» згідно з Переліком місцевих (локальних) електричних мереж, які визначають межі території провадження діяльності з передачі електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами ПАТ "Сумиобленерго» та використовуються Товариством для надання Послуг.

Правова оцінка дій ПАТ «Сумиобленерго»

На сьогоднішній день відносини між суб'єктами ринку телекомунікацій і власниками опор повітряних ліній електропередач та спеціальних споруд енергетичного комплексу на законодавчому рівні не врегульовано.

Відповідно до положень статті 31 Закону України «Про телекомунікації» використання опор для сумісного підвісу телекомунікаційних мереж здійснюється на договірних умовах між операторами (провайдерами) та енергопередавальними організаціями чи іншими організаціями, які є власником (володільцем) опор.

Таким чином, основним документом, що врегульовує взаємовідносини операторів телекомунікаційних мереж з ПАТ «Сумиобленерго» при використанні майна останнього, а саме надання опор ПЛ 0,4-10 кВ для сумісного підвішування телекомунікаційних мереж, є договір, укладений операторами (провайдерами) телекомунікацій з ПАТ «Сумиобленерго».

Розмір плати за використання опор ПЛ для улаштування телекомунікаційних мереж встановлюється Товариством самостійно.

За інформацією ПАТ «Сумиобленерго» (лист від 03.06.2013 № 17/6547), плату із суб'єктів господарювання (операторів, провайдерів телекомунікаційних послуг), які використовують опори ПАТ «Сумиобленерго» для сумісного підвішування телекомунікаційних мереж, було запроваджено Товариством у жовтні 2012 року (до цього така плата не стягувалась). Плату за використання 1 опори ПЛ 0,4-10 кВ для улаштування телекомунікаційних мереж ПАТ «Сумиобленерго» у розмірі 6,19 грн. (з ПДВ) за місяць затверджено Головою правління 10.10.2012.

За інформацією ПАТ «Сумиобленерго» (лист від 26.11.2014 №02-10/2562), на сьогоднішній день плата за використання 1 опори ПЛ для улаштування телекомунікаційних мереж ПАТ «Сумиобленерго» становить 7,08 грн. (з ПДВ) за місяць, яка введена в дію наказом Голови Правління від 28.07.2014 №8/251. Розрахунок розміру плати за використання 1 опори

ПЛ 0,4 кВ для улаштування телекомунікаційних мереж по ПАТ «Сумиобленерго» за 1 опору за місяць затверджено Головою правління 28.07.2014.

На вимогу голови територіального відділення (лист від 23.01.2015 №02-10/190) щодо надання ПАТ «Сумиобленерго» інформації стосовно структури та детальних розшифровок витрат, включених Товариством до розрахунку розміру плати за використання опор ПЛ 0,4–10 кВ для улаштування телекомунікаційних мереж по ПАТ «Сумиобленерго» за 1 опору в місяць, Товариством було надано (лист від 10.02.2015 №17/1730) калькуляції та локальні кошториси №4-1-1 на встановлення 1 опори на ПЛ-0,4 кВ (далі – локальний кошторис на встановлення опори) та на оперативно - технічне обслуговування ПЛ-0,4 кВ ПАТ «Сумиобленерго» (далі – локальний кошторис на обслуговування ПЛ-0,4 кВ).

За результатом аналізу наданої Товариством інформації тервідділенням встановлено, що ПАТ «Сумиобленерго», стягуючи плату за використання опор для сумісного підвісу телекомунікаційних мереж, відшкодовує власні витрати на встановлення таких опор та їх оперативно – технічне обслуговування.

Аналіз розрахунків річної плати за використання 1 опори ПЛ для улаштування телекомунікаційних мереж показав, що до вказаних розрахунків включено витрати, перелік яких наведено у таблиці 1:

Таблиця 1

№ з/п	Стаття витрат	2012 рік		2014 рік	
		Сума, грн.	Питома вага,%	Сума, грн.	Питома вага,%
1	Оренда 1 опори в рік	38,84	75,3	45,68	77
2	Витрати на оперативно-технічне обслуговування 1 опори ПЛ 0,4-10 кВ	12,77	24,7	13,36	23
	Всього:	51,61	100	59,04	100
3	Прибуток	10,32	20	11,81	20
4	ПДВ	12,39	20	14,17	20
5	Разом з ПДВ за рік	74,32	*	85,01	*
6	Разом з ПДВ за місяць	6,19	*	7,08	*

Тобто, при вартості послуги сумісного підвісу телекомунікаційних мереж на опорах ПАТ «Сумиобленерго» у 2012 році – 6,19 грн/ за 1 опору, вартість оренди 1 опори, що включена до тарифу, становить 4,66 грн.; у 2014 році – 7,08 грн/ за 1 опору, вартість оренди 1 опори – 5,45 грн.

При цьому слід зазначити, що за інформацією ПАТ «Сумиобленерго» (лист від 10.02.2015 №17/1730) вартість оренди 1 опори в рік Товариством була встановлена як частина вартості встановлення 1 опори (в поточних цінах на час складання розрахунку) протягом нормативного строку експлуатації (50 років).

Предметом договорів сумісного підвісу телекомунікаційних мереж на опорах ПАТ «Сумиобленерго», укладених з операторами (провайдерами) телекомунікаційних послуг, є надання права використовувати опори, що не передбачає виконання Товариством робіт безпосередньо на користь власників ТМ.

За повідомленням ПАТ «Сумиобленерго» (лист від 23.01.2015 №02-10/190), Товариство лише створює умови для розміщення на опорах повітряних ліній електромереж суб'єктами господарювання своїх ТМ. Для цього Товариство здійснює комплекс технічних заходів, спрямованих на підтримання в належному експлуатаційному стані наявних мереж, обладнання, в т.ч. опор.

Виходячи із зазначеного, для сумісного підвішування ТМ ПАТ «Сумиобленерго» надаються опори діючих ПЛ, а не будуються нові, витрати на будівництво яких відшкодовуються Товариству замовниками такого будівництва за рахунок плати за приєднання до електричних мереж.

Таким чином, включення ПАТ «Сумиобленерго» до розрахунку розміру плати за використання 1 опори ПЛ 0,4 кВ для улаштування телекомунікаційних мереж частини витрат на встановлення опори є неправомірним, призводить до завищення розміру плати за послуги з сумісного підвісу телекомунікаційних мереж, та, як наслідок, до ущемлення інтересів споживачів цих послуг.

Вчинення таких дій було б неможливим у разі, якщо ПАТ «Сумиобленерго» зазнавало б конкуренції на ринку, оскільки в умовах конкурентної боротьби суб'єкти господарювання змагаються між собою з метою здобуття завдяки власним досягненням переваг над іншими суб'єктами господарювання, внаслідок чого споживачі мають змогу обирати найкращі умови (ціни) надання необхідних послуг.

У зв'язку з зазначеним, дії ПАТ «Сумиобленерго», які полягають у включенні до розрахунку розміру плати за використання 1 опори ПЛ 0,4 кВ ПАТ «Сумиобленерго» для улаштування телекомунікаційних мереж, частини витрат на встановлення опори, є порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченим пунктом 2 статті 50, частиною першою та пунктом 1 частини другої статті 13 Закону України „Про захист економічної конкуренції”, у вигляді зловживання монопольним становищем на ринку послуг, пов'язаних з використанням опор повітряних ліній електропередач 0,4-10 кВ місцевих (локальних) електромереж для улаштування (сумісного підвішування) телекомунікаційних мереж на території Сумської області в межах розташування місцевих (локальних) електричних мереж, що перебувають у власності ПАТ «Сумиобленерго» згідно з Переліком місцевих (локальних) електричних мереж, які визначають межі території провадження діяльності з передачі електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами ПАТ «Сумиобленерго» та використовуються Товариством для надання послуг, в частині встановлення таких цін реалізації товару, які не можливо було б встановити за умов існування значної конкуренції на ринку.

Відповідно до пункту 26 Правил розгляду заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції (Правила розгляду справ), затверджених розпорядженням Антимонопольного комітету України від 19 квітня 1994 року №5, зареєстрованих в Міністерстві юстиції України 6 травня 1994 року за №90/299 (в редакції розпорядження Антимонопольного комітету України від 29 червня 1998 року №169-р) (із змінами), копію подання від 15.04.2016 №52 про попередні висновки у справі № 02-06/07-2015 (далі – Подання) з пропозицією надати свої заперечення, міркування чи зауваження щодо висновків, зроблених у поданні, із супровідними листами від 15.04.2016 №03-10/660, №03-10/661 та №03-10/662 було надіслано сторонам у справі.

Заявниками станом на 15.07.2016 заперечень чи зауважень до Подання не надано. ПАТ «Сумиобленерго» листом від 26.05.2016 №17/7174 надано зауваження та заперечення на Подання.

I. ПАТ «Сумиобленерго» зазначає: «Територіальне відділення не вірно визначило ринок, на якому діє ПАТ «Сумиобленерго», оскільки оператори телекомунікацій використовують різні способи прокладення телекомунікаційних мереж: сумісне підвішування на опорах ліній електропередачі, підвіс між будівлями, розміщення в кабельній каналізації ПАТ «Укртелеком», влаштування додаткових опор або прокладення підземних кабелів власними силами тощо. Зазначене свідчить про альтернативний вибір способу розміщення телекомунікаційних мереж» (мовою оригіналу).

Слід зазначити, що вищезазначене, в частині того, що при будівництві (прокладанні) телекомунікаційних мереж (їх частин) можуть використовуватись як окремі, так і всі вищеперелічені Товариством способи, не суперечить висновкам територіального відділення, отриманим у ході дослідження Ринку.

Разом з тим, за результатами проведеного дослідження територіальним відділенням встановлено, що альтернатива вибору способу побудови (розміщення) телекомунікаційної мережі може існувати лише за умов наявності на певній території одночасного доступу до мереж інженерних, комунікаційних, транспортних систем тощо, які належать різним суб'єктам господарювання.

Так, при окресленні товарних меж ринку територіальним відділенням було проведено дослідження взаємозамінності послуг сумісного підвищення телекомунікаційних мереж на опорах Товариства з іншими способами розміщення телекомунікаційних мереж стосовно подібності споживчих властивостей і їхніх замінників, які можна встановити при співставленні фізичних, технічних, експлуатаційних, цінових характеристик товарів і їхніх замінників.

При цьому було проведено опитування суб'єктів господарювання – споживачів (операторів/провайдерів телекомунікаційних послуг), які користуються послугами як ПАТ «Сумиобленерго», так і інших суб'єктів господарювання.

Враховуючи те, що взаємозамінними товарами є товари, які оцінюються споживачами як замінники один одного за функціональним призначенням, споживчими якість, ціною, експлуатаційними та іншими якісними характеристиками, операторам/ провайдерам було запропоновано надати інформацію щодо рівнозначності або взаємозамінності товарів, в тому числі стосовно їх вподобань, можливостей надавачів послуг, динаміки цін, та можливості легко перейти від споживання послуг до інших.

Аналіз отриманої від споживачів послуг інформації (матеріали наявні у матеріалах справи), показав, що споживачі не вважають взаємозамінними вищеперелічені способи прокладання телекомунікаційних мереж, оскільки для переходу від споживання послуг, що надаються ПАТ «Сумиобленерго» до послуг, що надаються іншими суб'єктами господарювання (чи навпаки), вони мають пропонуватися у межах однієї і тієї ж території, на якій розташовується телекомунікаційна мережа, разом з тим на сьогоднішній день такі пропозиції взагалі відсутні, а у разі їх наявності, вони не можуть забезпечити розміщення всієї телекомунікаційної мережі або її значної частини. Окрім вказаного, такий перехід буде пов'язаний зі значними матеріальними витратами на розробку нового проекту розміщення телекомунікаційної мережі, придбання нових матеріалів та фактично будівництво нової телекомунікаційної мережі.

Слід зазначити, що при визначенні групи взаємозамінних товарів однією із умов є наявність перехресної еластичності попиту від ціни (на підставі концепції перехресної еластичності попиту), яка показує зміну обсягу реалізації певного товару, необхідного для задоволення попиту, внаслідок зміни ціни іншого схожого товару на один відсоток, і обчислюється як співвідношення між зміною обсягу реалізації одного товару та зміною ціни іншого товару за певний період.

При цьому, при визначенні Індексу перехресної еластичності попиту (порівнювались послуги, що надаються ПАТ «Сумиобленерго» та КП «Електроавтотранс» СМР) (розрахунок наявний у матеріалах справи), територіальним відділенням було встановлено, що Індекс перехресної еластичності попиту знаходиться в межах < 2 , що свідчить про незначну ймовірність використання споживачами товарів-замінників або повну їх відсутність.

II. За твердженням ПАТ «Сумиобленерго»: «Законодавство не пов'язує визначення територіальних меж ринку з територією, на якій безпосередньо розташоване майно суб'єкта товарного ринку, зокрема, електромережі, опори тощо за допомогою якого (майна) реалізується товар в розумінні Методики» (мовою оригіналу).

Слід зазначити, що визначення територіальних (географічних) меж ринку — це визначення меж території, на якій споживачі придбають або можуть при необхідності придбати відповідний товар для задоволення своїх потреб. Територіальні (географічні) межі ринку визначають шляхом розв'язання питання взаємозамінності товарів з точки зору постачання конкретним споживачам.

При цьому пороговим показником визначення територіальних (географічних) меж ринку є 5%-ва зміна ціни за проміжок часу, не менший, ніж один рік. Зокрема, якщо покупці певного товару в одному регіоні у відповідь на неістотне, але стале (за певний проміжок часу) підвищення цін, почнуть купувати такий товар в іншому регіоні, тоді ці два регіони перебуватимуть у межах одного географічного ринку цього товару. Якщо покупці не вважають,

що товар, який продається в одному регіоні, замінює товар, який продається в іншому регіоні, то ці два регіони належать до різних географічних меж ринків цього товару.

Окрім цього, відповідно до пункту 6.1 Методики визначення монопольного (домінуючого) становища при остаточному визначенні територіальних (географічних) меж ринку визначальною є менша здатність до переміщення або попиту, або пропозиції.

При цьому, в ході дослідження територіальним відділенням встановлено, що поза межами території, на якій розташовано телекомунікаційну мережу, отримання споживачами послуг, пов'язаних з використанням опор повітряних ліній електропередач 0,4-10 кВ місцевих (локальних) електромереж для улаштування (сумісного підвішування) телекомунікаційних мереж, не має сенсу, тобто на досліджуваному ринку переміщення попиту не можливе. Окрім зазначеного, також встановлено, що для сумісного підвішування ТМ ПАТ «Сумиобленерго» надаються опори діючих ПЛ, а не будуються нові, тобто переміщення пропозиції також є неможливим.

У зв'язку з зазначеним, враховуючи те, що ПАТ «Сумиобленерго» надає послуги, пов'язані з використанням опор повітряних ліній електропередач 0,4-10 кВ місцевих (локальних) електромереж для улаштування (сумісного підвішування) телекомунікаційних мереж на території Сумської області в межах розташування місцевих (локальних) електричних мереж, які чітко визначені договорами, укладеними зі споживачами, при цьому переміщення ані попиту, ані пропозиції неможливе, то територіальні межі визначено правильно.

За таких умов, враховуючи те, що кожний із суб'єктів господарювання, що надавав протягом досліджуваного періоду послуги, пов'язані з улаштування телекомунікаційних мереж різними способами, надає різні види послуг, які не є взаємозамінними та надаються останніми у різних територіальних (географічних) межах, вказані суб'єкти господарювання не можуть вважатися конкурентом один одному, а фактично, кожний із них, є суб'єктом господарювання, який має ознаки суб'єкта господарювання, що займає монопольне (домінуюче) становище на певному товарному ринку у межах території, на якій розташовані його мережі (інша інфраструктура тощо), що використовуються ним для надання послуг, пов'язаних з улаштуванням (сумісного підвішування) телекомунікаційних мереж.

Зазначений висновок, зокрема, підтверджується так званим тестом гіпотетичного монополіста (ТГМ), або інакше SSNIP - тесту (від англ. Small but Significant Non & transitory Increase in Price), який широко застосовується у практиці антимонопольними органами США, і є одним з основних у країнах Європейського Союзу.

Даний метод застосовується для визначення товарних та територіальних меж ринку та полягає в наступному:

- 1) розглядається група взаємозамінних товарів, що обертаються на певній території;
- 2) передбачається, що відбувається монополізація продажів і збільшення ціни на 5-10%;
- 3) якщо таке зростання цін виявляється для «гіпотетичного монополіста» вигідним (тобто, споживачі не переключаються на інші товари, в тому числі які обертаються у інших територіальних межах), то вважається, що межі товарного ринку визначені правильно.

Основним завданням SSNIP - тесту є визначення доцільності підприємства постійно підвищувати ціну на свої товари/послуги на 5-10%. Якщо таке невелике збільшення ціни призводить до такого ж зростання рівня покупок іншого товару/послуг, що робить підвищення ціни не вигідним, то товари-замінники належать до одного і того ж відповідного ринку. Цей процес повторюється до тих пір, поки не буде ідентифіковано такий набір продуктів і територій, при якому стануть вигідними постійні, проте невеликі підвищення цін.

За таких обставин, враховуючи те, що протягом досліджуваного періоду, незважаючи на те, що плата за використання 1 опори ПЛ 0,4-10 кВ для улаштування телекомунікаційних мереж ПАТ «Сумиобленерго» зросла на 14,4 % (з 6,19 грн. (з ПДВ) до 7,08 грн. (з ПДВ) за місяць), кількість опор, що використовуються операторами (провайдерами) для сумісного підвішування телекомунікаційних мереж, збільшилась у 2 рази та має тенденцію до збільшення, тобто, споживачі не переключаються на інші товари в тому числі, які обертаються у інших територіальних межах, то можна стверджувати, що результати SSNIP – тесту підтверджують

правильність визначення територіальним відділенням товарних та територіальних меж досліджуваного Ринку.

III. ПАТ «Сумиобленерго» зазначає: «Територіальне відділення, стверджуючи про неправомірність включення до розрахунку розміру плати за використання однієї опори ПЛ—0,4кВ для улаштування телекомунікаційних мереж частини витрат на встановлення опори, не зазначає про порушення ПАТ «Сумиобленерго» будь-якої норми права».

Аналіз розрахунків розміру плати за використання 1 опори ПЛ 0,4 кВ для улаштування телекомунікаційних мереж по ПАТ «Сумиобленерго» за 1 опору за місяць здійснювався територіальним відділенням з урахуванням методологічних засад формування в бухгалтерському обліку інформації про витрати підприємства та її розкриття в фінансовій звітності, визначених Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 16 „Витрати”, затвердженим наказом Міністерства фінансів України 31.12.1999 №318 та зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 19.01.2000 (далі – *Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 „Витрати”*, П(С)БО-16 "Витрати").

Пунктами 7 та 8 *Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 „Витрати”* встановлено, що витрати визнаються витратами певного періоду одночасно з визнанням доходу, для отримання якого вони здійснені. Витрати, які неможливо прямо пов'язати з доходом певного періоду, відображаються у складі витрат того звітного періоду, в якому вони були здійснені; якщо актив забезпечує одержання економічних вигод протягом кількох звітних періодів, то витрати визнаються шляхом систематичного розподілу його вартості (наприклад, у вигляді амортизації) між відповідними звітними періодами.

За повідомленням ПАТ «Сумиобленерго» (лист від 23.01.2015 №02-10/190), Товариство лише створює умови для розміщення на опорах повітряних ліній електромереж суб'єктами господарювання своїх ТМ. Для цього Товариство здійснює комплекс технічних заходів, спрямованих на підтримання в належному експлуатаційному стані наявних мереж, обладнання, в т.ч. опор.

Виходячи із зазначеного, для сумісного підвішування ТМ ПАТ «Сумиобленерго» надаються опори діючих ПЛ, а не встановлюються нові, таким чином, при наданні цих послуг Товариство не несе витрат на встановлення опор повітряних ліній електричних мереж.

Відповідно до статті 18 Закону України «Про електроенергетику» розвиток електричних мереж, які перебувають у власності або користуванні електропередавальних організацій, передбачається інвестиційними програмами, схваленими Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, та фінансується за рахунок коштів, передбачених у тарифах на передачу або розподіл електричної енергії, оплати вартості послуг з приєднання, поворотної фінансової допомоги замовників, банківських кредитів, коштів, залучених з інших джерел, не заборонених законодавством. Абзацом 3 пункту 3.1.7 Правил приєднання електроустановок до електричних мереж, затверджених постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики від 17.01.2013 №32, зареєстрованою в Міністерстві юстиції України 08.02.2013 за №236/22768 також передбачено, що нове будівництво, реконструкція чи технічне переоснащення мереж (об'єктів) від узгодженої точки приєднання до точки забезпечення потужності в мережах електропередавальної організації може здійснюватися цією електропередавальною організацією за рахунок коштів, отриманих як плата за приєднання замовника, а у випадку недостатності цих коштів – за рахунок плати за приєднання інших замовників, які приєднуються до того самого місця забезпечення потужності, або складової тарифу на передачу електричної енергії, або за зверненням замовника за рахунок поворотної фінансової допомоги, яка може надаватися електропередавальною організацією.

За інформацією ПАТ «Сумиобленерго» (листи від 14.04.2015 №17/4414 та від 04.03.2016 №17/2778) Товариством протягом досліджуваного періоду здійснювалося будівництво електричних мереж лише за рахунок інвестиційної складової тарифу на передачу електричної енергії, за рахунок коштів замовників послуг з приєднання та за рахунок коштів, отриманих з інших джерел. Дані про обсяги будівництва електричних мереж ПАТ «Сумиобленерго» наведено у таблиці 2:

№ з/п	Показник	2013 рік	2014 рік	2015 рік	Всього:
1	Всього побудовано електричних мереж км, в тому числі :	2,145	14,43	37,04	53,615
1.1	- побудовано електричних мереж за рахунок коштів інвестиційної складової тарифу на передачу електричної енергії	-	-	11,2	11,2
1.2	- побудовано електричних мереж за рахунок коштів замовників послуг з приєднання (підключення) до електричних мереж,	2,145	14,43	24,894	41,469
1.3	- побудовано електричних мереж за рахунок коштів, отриманих з інших джерел	-	-	0,946	0,946

Таким чином, протягом досліджуваного періоду Товариством всього побудовано 53,615 км електричних мереж, при цьому за рахунок інвестиційної складової тарифу на передачу електричної енергії – 11,2 км (20,9% від всіх побудованих мереж); за рахунок коштів замовників послуг з приєднання (підключення) до електричних мереж – 41,469 км (77,3% від всіх побудованих мереж); та лише – 0,946 км (1,8% від всіх побудованих мереж) за рахунок коштів, отриманих з інших джерел.

Як встановило територіальне відділення, тарифи на передачу та постачання електричної енергії формуються відповідно до Тимчасової методики розрахунку роздрібного тарифу на спожиту електроенергію, тарифу на передачу електроенергії місцевими (локальними) електромережами та тарифу на постачання електроенергії, затвердженої постановою НКРЕ від 06.05.1998 № 564.

При цьому всі витрати Товариства, пов'язані зі здійсненням діяльності з передачі та постачання електричної енергії, в тому числі матеріальні витрати (виробничі послуги, сировина і матеріали, витрати на ремонт господарчим і підрядним способами), витрати на оплату праці, амортизація, відповідно до Додатку 5 Процедури встановлення або перегляду тарифів для ліцензіатів з передачі електричної енергії місцевими (локальними) електромережами та з постачання електроенергії за регульованим тарифом, затвердженої постановою Національної комісії регулювання електроенергетики України від 01.08.2001 № 801, відшкодовуються за рахунок тарифів для ліцензіатів з передачі електричної енергії місцевими (локальними) електромережами та з постачання електроенергії за регульованим тарифом.

Таким чином, ПАТ «Сумиобленерго» при розрахунку розміру плати за використання 1 опори ПЛІ 0,4 кВ для улаштування телекомунікаційних мереж, було неправомірно завищено витрати для надання цих послуг шляхом безпідставного включення до розрахунку частини витрат на встановлення опори, які Товариство фактично не несе, що призвело до встановлення та стягнення Товариством зі споживачів Послуг необґрунтованого розміру плати.

Враховуючи зазначене, викладені Відповідачем у запереченнях на подання про попередні висновки про результати розгляду справи №02-06/07-2015, наданих листом від 26.05.2016 №17/7174, обставини не спростовують факт вчинення порушення законодавства про захист економічної конкуренції.

Відповідно до статті 52 Закону України «Про захист економічної конкуренції» вчинення суб'єктом господарювання порушення у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку тягне за собою накладення штрафу у розмірі до десяти відсотків доходу (виручки) суб'єкта господарювання від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за останній звітний рік, що передував року, в якому накладається штраф.

Під час розрахунку штрафів органи Антимонопольного комітету мають керуватись засадами пропорційності, недискримінаційності та розумності.

Визначення розміру штрафу здійснюється у два етапи:

- на першому визначається базовий розмір штрафу для кожного відповідача;
- на другому цей розмір коригується з урахуванням обтяжуючих та пом'якшуючих обставин.

Під час визначення розрахункового базового розміру штрафу органами Антимонопольного комітету України беруться до уваги:

- розмір доходу (виручки) продавця від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), пов'язаного з порушенням, або розмір витрат покупця при придбанні товару, прямо чи непрямо (опосередковано) пов'язаних із порушенням, на відповідній території в Україні, або якщо така реалізація/придбання впливають чи можуть вплинути на економічну конкуренцію на території України, за час тривання порушення;

- тяжкість порушення;

- необхідність забезпечення стимулюючого ефекту;

- витрати покупця на придбання товару, пов'язані з порушенням, - розмір витрат, які були/могли бути понесені покупцем на придбання продукції (товарів, робіт, послуг), що відбулося з порушенням вимог законодавства про захист економічної конкуренції (наприклад, за меншими цінами, ніж які існували б за умов значної конкуренції між покупцями на ринку), у разі, якщо б такого порушення не було і відповідні товари реалізовувалися б за умов конкуренції.

Розмір доходу (виручки) ПАТ «Сумиобленерго» від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за 2015 рік склав 1 734 756 592 (один мільярд сімсот тридцять чотири мільйони сімсот п'ятдесят шість тисяч п'ятсот дев'яносто дві) гривні; розмір доходу ПАТ «Сумиобленерго» від надання послуг сумісного підвісу телекомунікаційних мереж на опорах Товариства у 2013 році склав 825,09 тис. грн.; у 2014 – 1375,68 тис. грн.; у 2015 – 2270,7 тис. грн. (всього протягом 2013 – 2015 років – 4470,84 тис. грн.).

На підставі вищезазначеного, керуючись статтями 12, 12¹, 14 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», статтею 48 Закону України «Про захист економічної конкуренції», пунктами 3 та 11 Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 23 лютого 2001 року №32-р, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 30 березня 2001 року за №291/5482 (із змінами), пунктом 32 Правил розгляду заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції (Правила розгляду справ), затверджених розпорядженням Антимонопольного комітету України від 19 квітня 1994 року №5, зареєстрованих в Міністерстві юстиції України 6 травня 1994р. за №90/299 (в редакції розпорядження Антимонопольного комітету України від 29 червня 1998 року №169-р) (із змінами), адміністративна колегія Сумського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України

ПОСТАНОВИЛА:

1. Визнати, що ПАТ «Сумиобленерго» за результатом діяльності у 2013, 2014, 2015 роках та поточному періоді 2016 року, відповідно до частини 1 статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції», є суб'єктом господарювання, що займає монопольне (домінуюче) становище на ринку послуг, пов'язаних з використанням опор повітряних ліній електропередач 0,4-10 кВ місцевих (локальних) електромереж для улаштування (сумісного підвішування) телекомунікаційних мереж на території Сумської області, в межах розташування місцевих (локальних) електричних мереж, що перебувають у власності ПАТ «Сумиобленерго» згідно з Переліком місцевих (локальних) електричних мереж, які визначають межі території провадження діяльності з передачі електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами ПАТ "Сумиобленерго» та використовуються Товариством для надання послуг.

2. Визнати, що дії ПАТ «Сумиобленерго», які полягають у включенні до розрахунку розміру плати за використання 1 опори ПЛ 0,4 кВ ПАТ «Сумиобленерго» для улаштування

телекомунікаційних мереж частини витрат на встановлення опори, є порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченим пунктом 2 статті 50, частиною першою та пунктом 1 частини другої статті 13 Закону України „Про захист економічної конкуренції”, у вигляді зловживання монопольним становищем на ринку послуг, пов’язаних з використанням опор повітряних ліній електропередач 0,4-10 кВ місцевих (локальних) електромереж для улаштування (сумісного підвішування) телекомунікаційних мереж на території Сумської області в межах розташування місцевих (локальних) електричних мереж, що перебувають у власності ПАТ «Сумиобленерго» згідно з Переліком місцевих (локальних) електричних мереж, які визначають межі території провадження діяльності з передачі електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами ПАТ "Сумиобленерго» та використовуються Товариством для надання вищезазначених послуг, в частині встановлення таких цін реалізації товару, які не можливо було б встановити за умов існування значної конкуренції на ринку.

3. Зобов’язати публічне акціонерне товариство «Сумиобленерго» (ідентифікаційний код – 23293513) припинити порушення законодавства про захист економічної конкуренції, зазначене у пункті 2 резолютивної частини цього рішення, шляхом приведення розміру плати за використання 1 опори ПЛІ 0,4 кВ ПАТ «Сумиобленерго» до економічно обґрунтованого рівня, зокрема, шляхом виключення із розрахунку неправомірно включеної частини витрат на встановлення опори.

4. Відповідно до частини 2 статті 52 Закону України «Про захист економічної конкуренції» за вчинене порушення, зазначене у пункті 2 резолютивної частини цього рішення, накладити на публічне акціонерне товариство «Сумиобленерго» (ідентифікаційний код – 23293513) штраф у розмірі 68000 (шістдесят вісім тисяч) грн.

Відповідно до частини 3 статті 56 Закону України «Про захист економічної конкуренції» особа, на яку накладається штраф за рішенням органу Антимонопольного комітету, сплачує його у двомісячний строк з дня одержання рішення про накладення штрафу.

Згідно з частиною 8 статті 56 Закону України «Про захист економічної конкуренції» протягом п’яти днів з дня сплати штрафу суб’єкт господарювання зобов’язаний надіслати до територіального відділення Антимонопольного комітету України документи, що підтверджують сплату штрафу.

Відповідно до статті 60 Закону України «Про захист економічної конкуренції» рішення може бути оскаржене до господарського суду Сумської області у двомісячний строк з дня його одержання.

Голова адміністративної колегії

Є.М. Касьян

Члени адміністративної колегії

_____ / С.В. Гусак /

_____ /О. А. Товстуха /

Завідувач сектору юридичної служби

_____ /І.В. Заїка/

Секретар колегії

_____ /В.В.Василенко /